

Partiet eller kommunen?

En enkätstudie om de socialdemokratiska
kommunstyrelseordförändenas lojalitet

Disa Chrapkowska

Statsvetenskap C, höstterminen 2017

Uppsala Universitet

Handledare: Nils Hertting

Innehållsförteckning

Sammanfattning:	3
Inledning - partiet eller kommunen?	3
Syfte och frågeställning.....	4
Studiens upplägg	6
<i>Genomförande</i>	7
<i>Urval</i>	9
Teori och tidigare forskning	10
<i>Representationsprinciper och partilinjen</i>	10
<i>Kommuner och beslutsfattande</i>	13
Resultat.....	14
<i>Bortfall</i>	14
<i>Representationsprinciper</i>	16
<i>Inverkande faktorer</i>	18
Analys.....	22
<i>Resultat och kommunprincipen</i>	22
<i>Teori vs. praktik</i>	23
<i>Vad avgör lojalitet?</i>	24
Slutsats	25
Källförteckning.....	26
Bilaga 1 - Enkät till kommunstyrelseordföranden	28

Sammanfattning:

Målet med denna uppsats var att kartlägga hur Socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden ser på den dubbla rollen partiföreträdare och kommunens ledare. Detta som en del i ett större område inom statsvetenskapen som handlar om att undersöka beslutsfattande och hur avgörande partilinjen egentligen är. Den teoretiska grunden i uppsatsen utgår ifrån forskning om representationsprinciper gällande beslutsfattande. Utifrån dessa principer blev det tydligt att Socialdemokraterna är ett parti som i stor utsträckning värdesätter partiets åsikt när de tar ett beslut vilket kan leda till att Socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden sätter sitt parti före kommunens bästa. Ifall detta skulle ha visat sig vara sant hade det varit ett oroväckande resultat för medborgarna i de olika kommunerna. Studiens resultat visar dock tydligt att så inte är fallet. En klar majoritet av kommunstyrelseordförandena sätter vad som gynnar ens kommun före partiet. Det framgick inte tydligt vad detta berodde på, men en faktor som spelar in är att ju bättre kommunens ekonomi upplevs, desto större är utrymmet att följa sin partis nationella linje.

Inledning - partiet eller kommunen?

I alla kommuner finns det ett stort antal engagerade medborgare som väljer att gå med i ett parti och sedan blir valda till förtroendeuppdrag. Det är de människorna som styr över sakerna vi ser som självklara i vår vardag. Att barnen ska ha en skola med lärare att gå till, att det finnas ett hem till alla och att de äldre ska kunna få hjälp hemma när de blir för gamla för att orka med att utföra grundläggande sysslor på egen hand. Kommunpolitikerna är vanliga medborgare som på grund av den representativa demokratin får rätt att besluta över andras livssituation. Uppdragen är oftast ansvarsfulla och kräver en förmåga att kunna gå balansgång mellan vad ens parti vill, ens väljarbas och sin egna personliga åsikt, samtidigt som den folkvalda bär på ett ansvar att fatta kloka beslut för den verksamhet hen har ansvar för. Ofta blir det lätt att förminska uppdraget till ett förvaltande av kommunens verksamheter där alla har samma vision. Men samma ideologiska frågor om skattenivåer, välfärd och valfrihet finns i en kommun som i den nationella politiken.¹

Denna uppsats kommer att fokusera på de kommunala företrädarnas relation till partiets nationella linje. För de politikerna är ansvariga för att styra en kommun samtidigt som de är

---

¹ SKL. Så styrs en kommun. 2017

företrädare för ett parti. Dessa två roller kommer inte alltid att gå ihop och vilket intresse är det då som sätts främst, partiets eller kommunens? Det finns ett parti i Sveriges riksdag där partiet ofta anses sättas lite före övriga frågor, nämligen Socialdemokraterna. Därför kommer fokus i denna studie att vara just Socialdemokraterna i Sverige. Tidigare forskning av Gilljam och Karlsson på Göteborgs universitet visar att en majoritet av de förtroendevalda i partiet sätter partiets linje främst när de ska fatta beslut.² Det behöver inte vara något negativt för väljarna att det är partiets linje som följs i politiska konflikter, men det är i väljarnas intresse att veta hur politikerna kommer att agera när de ställs för dilemmat mellan vad som gynnar kommunen och partiet.

Partilinjen är ett viktigt ämne då den styr utgången av många politiska konflikter i Sverige, samtidigt som politikerna själva i partiet ofta varit med och skapat den. I ett stort parti möts olika intressen vilket gör att alla medlemmar inte kan vara nöjda eller känna att de kan stå upp för partiet i alla frågor. Samtidigt kommer det att finnas en press som vissa kan uppleva som ett tvång att ändå rätta sig efter partiets uppfattning och inte rösta enligt ens egen åsikt. I denna uppsats kommer ett flertal faktorer att undersökas närmre för att se vad som är avgörande för att en kommunpolitiker ska vara lojal med sitt parti. Den första faktorn är huruvida kommunens ekonomi kan påverka ifall politikern följer partiets linje. En tanke är att ju sämre ekonomi desto mindre viktigt kommer partipolitiken att vara, då det kommer vara prioriterat att rädda ekonomin. Den andra faktorn som troligtvis spelar in är om politikerns ställning och erfarenhet i politiken spelar in i hur lojal hen är mot sitt parti. Lång erfarenhet kan antingen leda till högre självständighet från partiet, eller vara ett bevis på lång och trogen tjänst nämligen lojalitet. Tredje faktorn är kommunens storlek. Till sist kommer även kommunens samarbetsform att undersökas. Idag styrs många kommuner i ett blocköverskridande samarbete³, och det är relevant att se ifall en kommunstyrelseordförande som styr i en sådan koalition blir mer positivt inställda till motståndarpartiet på nationell nivå.

Syfte och frågeställning

I denna studie kommer fokus ligga på att undersöka och bredda bilden av partilinjen hos Socialdemokraterna i Sverige. När partilinjen får uppmärksamhet medialt framställs den ofta som väldigt definitiv och styrande. Frågan är om det är så enkelt eller om den skiljer sig åt i

---

² Gilljam, Karlsson. 2010, sid. 294.

³ SKL, 2017

olika sammanhang, mellan nivåer i politiken och i olika frågor. Syftet med denna uppsats att studera hur väl partilinjen följs och hur viktig den anses av landets styrande politiker, nämligen hur kommunstyrelseordförandena säger sig vilja agera när de ställs i dilemmat mellan vad som gynnar kommunen och partiet. För att undersöka detta kommer följande frågeställning att användas.

Hur ställer sig socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden i valet mellan att gynna sin kommun ekonomiskt eller att följa partiets nationella linje?

Det finns flera anledningar till att undersöka hur just kommunstyrelseordförandena ställer sig till den nationella partilinjen. För det första är de en stor maktfaktor inom partierna. I regel har de utöver sitt förtroendeuppdrag även viktiga uppdrag i partiernas lokala avdelningar. Deras åsikter är även intressanta för media vilket skapar en stor plattform för politikern uttala sig offentligt. I de fall partiets ledning inte har med sig dem blir det svårare att genomföra stora politiska reformer på nationell nivå utan att riskera en medial konflikt som riskerar att skada partiets förtroende.⁴ Ifall denna studie visar att de kommunala företrädarna i slutändan följer partiets linje i konfliktfyllda frågor visar det att den nationella partiledningen har ett större spelrum för att driva igenom förslag som är känsliga inom partiet.

Som kommunstyrelseordförande befinner sig politikerna i en dubbel roll där de både är företrädare för sitt parti och ledare för *hela* sin kommun, inte bara för sina väljare. Det är de som kommer utkrävas på ansvar om det går dåligt i kommunen. Om de förlorar förtroende i kommunen kommer deras parti antagligen tappa stöd även i riksdagsvalet. I slutändan kommer denna studie förhoppningsvis vara ett tillskott till tidigare forskningen om partilinjen i Sverige. Ofta ligger tyngdpunkten på att undersöka hur partilinjen fungerar när den kommer från samma nivå som politikern är aktiv och där det handlar om en situation där politikern måste ta ställning genom att rösta. Denna studie kommer istället undersöka vad inställningen är när partilinjen kommer uppifrån och ifall stödet för partilinjen varierar beroende på vilken nivå den kommer ifrån.

Det förväntade resultatet i denna studie är att kommunstyrelseledamöterna inte kommer våga offentligt stötta ett förslag som deras eget parti är emot, särskilt med den begränsade information de kommer att ha. Detta skulle överensstämma med tidigare forskning då resultatet skulle befästa att partilinjen är styrande som princip i socialdemokraterna. Vad som talar emot

---

⁴ Kam, 2009

detta resultat är att i denna undersökning är syftet att undersöka de lokala företrädarnas relation till den nationella partilinjen. Den lokala partilinjen i kommunen som kommunstyrelseordföranden själv varit med och beslutat om är troligtvis starkare än den nationella.

Huvudfrågan för uppsatsen är att kartlägga vad som är politikerns främsta prioritet, i linje med detta så är det relevant att också försöka svara på varför de agerar som de uppgett. I denna uppsats kommer fyra olika faktorer att undersökas för att se hur de spelar in i kommunpolitikerns beslut att följa kommunens bästa eller partiets linje. Dessa är kommunens ekonomi, ifall kommunen styr i ett blocköverskridande samarbete, storlek på kommunen och erfarenhet som politiker. Min tanke är att ifall en kommunstyrelseordförande upplever att kommunen har det ansträngt ekonomiskt kommer de också vara mer benägna att bryta partilinjen ifall det gynnar kommunen. De ekonomiska incitament det handlar om kommer antagligen att slå hårdare för fattiga kommuner än rika. Gällande den andra faktorn, blocköverskridande samarbete, är hypotesen att de kommunstyrelseordförande som på lokalt plan samarbetar över blockgränserna även kommer vara mer positivt inställda till ett politiskt förslag från motståndarlaget på nationell nivå. Tredje utgångspunkten är att kommunernas storlek kommer att avgöra kommunstyrelseordförandenas handlingsutrymme. Detta för att större kommuners styrelseordförande kommer att ha en högre maktposition i partiet. Därav blir de också mer lojala mot partiledningen då de är närmare den. Slutligen kommer den fjärde faktorn erfarenhet att undersökas. Tanken är att ju längre erfarenhet en politiker har desto mer självständiga vågar de vara mot partiledningen då de har haft ett stort stöd för att bli omvalda. Samtidigt kan det vara tvärtom, att de har kunnat bli omvalda för att de är lojala och bra partiföreträdare som förstått vikten av att följa partiets linje.

Studiens upplägg

En stor del av den teori som denna uppsats utgår ifrån bygger på Gilljam, Karlssons och Sundells forskning om representationsprinciper och hur politiker fattar beslut i Sverige. I deras studier har de studerat politiker från alla partier, både på nationellt och lokalt plan. De har haft tre principer som de studerat och utifrån dessa har politikerna fått ta ställning till hur de fattar beslut. Dessa principer är om de följer partiets linje, sin egna åsikt eller väljarnas åsikt.⁵ De

---

⁵ Gilljam, Karlsson. 2014. Sid. 290.

kommer vara basen även i denna uppsats, men eftersom syftet är att undersöka hur det ser ut endast på lokal nivå har jag lagt till ett fjärde alternativ, vad som gynnar kommunen. Detta val kommer att utvecklas mer senare. Huvuddelen av studien kommer ske genom en enkätstudie som analyseras med hjälp av teoretiska perspektiv hämtade från tidigare forskning. Dispositionen kommer se ut som följande. Först beskrivs val av metod, urval och avgränsningar mer ingående, därefter följer en teoridel med redovisning om tidigare forskning om ämnet. Till sist redovisas resultat och analys för att till sedan avsluta med de slutsatser som kunnat dras i uppsatsen.

Genomförande

Studien genomfördes genom en enkätundersökning till samtliga socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden i Sverige. Vilka dessa kommuner är hämtades genom statistik från Sveriges kommuner och landsting.⁶ Av landets 290 kommuner hade 179 kommuner en socialdemokratisk kommunstyrelseordförande vid enkätens utskicksdatum 4:e december 2017. En nackdel med detta tillvägagångssätt är att när enkäten väl skickades ut har det visats sig att vissa kommuner redan har hunnit byta styre och en kommun hade även en vakant ordförandepost. Alltså tyder det på att bland de kommuner som SKL markerat som högerstyrda kan ha funnits ett fåtal kommuner som kan ha bytt till ett socialdemokratiskt styre under de senaste månaderna och därav inte fått möjligheten att svara på enkäten. Detta var tyvärr försent att åtgärda då felet upptäcktes när enkäten redan skickats ut. Dock är det så pass litet bortfall så det påverkar inte trovärdigheten av uppsatsens resultat. Respondenterna har fått enkäten på mail och fått besvara den digitalt. Valet att studera detta genom en enkätundersökning och inte djupintervjuer är för att få en bred bild av hur kommunpolitikerna agerar och kunna hitta mönster och anledningar till ifall de skulle agera på olika sätt. I efterhand har jag insett att det hade varit fördelaktigt att komplettera enkätstudien med ett antal djupintervjuer för att se om kommunpolitikerna agerar i linje med vad de uppger och varför, men det är ingenting som prioriterats i detta uppsatsarbete. Istället får det perspektivet komma till tals genom tidigare forskning.

Enkäten var kort för att öka chansen till en hög svarsfrekvens av politikerna som i sitt uppdrag får antas vara ganska så upptagna. Respondenterna fick också full anonymitet vilket antagligen

---

⁶ SKL. Styren efter valet 2014. 2017.

varit en förutsättning för att få någon att besvara frågorna då frågornas karaktär kan uppfattas som känsliga.⁷ Huvudfrågorna handlade om att sätta sig in i ett scenario där politikern måste välja mellan att offentligt gå emot den nationella partilinjen för att gynna sin kommun ekonomiskt, och vilken representationslinje de själva ansåg sig följa. Vad de vill mäta och hur frågorna var formulerade beskrivs utförligt i nästa stycke. Utöver detta följde frågor om hur de upplevde sin kommuns ekonomi och hur länge de har suttit som kommunstyrelseordförande och ifall de tyckte statsbidragen skulle höjas. Hela frågeformuläret finns bifogat i bilaga 1.⁸

För att kunna mäta hur stark den nationella partilinjen är för kommunstyrelseordföranden bedömde jag att det krävs lite andra frågor än de som tidigare använts för att mäta representationsprinciper.⁹ De tidigare studierna är ofta inriktade på hur politikern skulle välja att rösta i en konfliktfylld fråga, men eftersom de lokala politikerna i sitt vardagliga arbete inte tar ställning till de nationella politiska förslagen genom att rösta så fick frågan ett annat upplägg. Ett scenario där det är mer troligt att de faktiskt får ta ställning till ett nationellt politiskt förslag är i media. Därför mäts stödet för partilinjen i denna studie med en enkätfråga om politikerna skulle vara beredda att uttala stöd i en nationell dagstidning för ett förslag som Moderaterna är för och Socialdemokraterna är emot på nationell nivå. Förslaget i fråga handlar om ökade statsbidrag till kommunerna. Det finns två anledningar till att välja just statsbidragen som politisk fråga. Den första är att ökade statsbidrag är en reform som kommunerna utan tvekan kommer att vinna på och som kommuninvånarna och tjänstemännen är för. Den andra anledningen är att det är även sannolikt att en majoritet av kommunstyrelseordförandena är för förslaget och därför sätts i ett dilemma. Ska de säga att de stöttar förslaget och därmed gå emot sitt partis nationella linje, eller stöttar de förslaget men väljer att gå emot sin egen uppfattning för att stötta sitt parti? På så sätt kommer också stödet för respektive linje att kunna mätas.

De tre representationsprinciperna har varit utgångspunkten, men också anpassats för att möjliggöra att besvara denna studies frågeställning, vilket nämndes tidigare. Syftet med uppsatsen är att mäta just kommunstyrelseordförandes inställning till dessa och inte en generell grupp politiker. Det dilemmat som de kan antas ställas inför är just mellan vad som är bäst för kommunen eller partiet. Därför kommer kommunprincipen att läggas till i denna studie. Med kommunprincipen menas att kommunpolitikern följer det som är mest gynnsamt för

---

⁷ Hultåker, Trost. 2016.

⁸ Bilaga 1: Enkät till kommunstyrelseordföranden.

⁹ Gilljam et. al. 2010. Sid 38.

kommunen. Principen skiljer sig från förtroendepincipen då det inte behöver vara vad politikern anser behövs för kommunen eller vad väljarna anser behövs som styr. Utan rent vad som gynnar kommunen i stort, så som en bättre ekonomi, mer bostäder eller bättre skolor. Det kan även vara vad kommunstyrelseordförandes tjänstemän anser behövas i de olika förvaltningarna. Kommunprincipen skiljer sig också från väljarprincipen i och med att vad politikerns väljare anser att kommunen behöver, är inte nödvändigtvis likvärdigt med hela väljarbasens åsikter. Denna princip behöver inte gå emot de övriga, och är troligtvis något som de flest kommunstyrelseordföranden tycker överensstämmer med vad de själva och partiet vill. Men den är viktig att ha med för att studera vad som händer när det inte går ihop, utan de tvingas välja mellan vad kommunen behöver och partiet vill. För de tillfällena sker också inom en kommun. Det kan hända att de inte anser denna princip vara relevant, emellertid finns det som ovan beskrivet, skäl för att lägga till den. Vilken princip de själva anser sig följa när de fattar ett beslut kommer mätas genom en fråga där politikerna får ta ställning till vad de sätter främst när de fattar beslut. Sin egen åsikt, väljarnas åsikter, om det skulle gynna kommunen eller om partiet står bakom förslaget.

Urval

Anledningen till att analysera socialdemokraterna är för att de är det mest partiljala partiet i Sveriges riksdag. Ifall det visar sig att de sätter kommunen före partiet lär resultatet kunna gå att applicera på övriga partier som inte är lika partiljala också. Därför blir Socialdemokraterna ett ogynnsamt fall att välja då de i stor utsträckning följer partiet.¹⁰ Visar det sig att i valet mellan partiet och kommunen att de sätter kommunen främst lär det vara sannolikt att övriga kommunstyrelseordföranden från andra partier agerar på ett liknande sätt. Samtidigt finns det en risk med att välja Socialdemokraterna. Om det visar sig att de prioriterar partiet före kommunen, så går inte resultatet att generalisera till övriga partier då de redan innan visat sig i mindre utsträckning följa partiets linje. Dock har över hälften av kommunerna en socialdemokratisk kommunstyrelseordförande vilket skulle göra resultatet relevant oavsett huruvida det går att generalisera till övriga partier. I uppsatsen kommer även ytterligare studier om hur politiker fattar beslut i Sverige kommer att användas och en generell översikt av vad partilinjen är och hur den fungerar kommer att gås igenom.

---

¹⁰ Esaiasson et al. Sid. 155-192.

Teori och tidigare forskning

Representationsprinciper och partilinjen

Mikael Gilljam, David Karlsson och Anders Sundell i Göteborg har forskat på vilka principer politiker i Sverige oftast använder sig av när de fattar beslut. De tre alternativ som fanns att välja emellan har växt fram från tidigare styrande åsikter om vad som ska vara styrande i beslutsfattandet. Redan 1774 höll politikern Edmund Burke ett tal där han framhöll vikten av att som folkvald sätta väljarnas åsikter och intressen i fokus. I samma tid i Sverige pågick en politisk strid om att politikerna skulle vara fria från sina väljare och fatta besluten på det mandat de var valda på, det var alltså ett tydligt ställningstagande för att ett beslut ska fattas självständigt och utifrån egna åsikter som politiker. På senare tid har partierna vuxit sig allt starkare och en konsekvens av detta är nu att många politiker förväntas fatta ett beslut som går i linje med vad partiet vill då det är partiet som den förtroendevalda representerar.¹¹ Från denna historia har forskarna från Göteborg utkristalliserat tre principer som de har mätt från hur politiker tänker när de fattar beslut, vilka beskrivs i nästa stycke.

Den första är väljarprincipen som innebär att politikern ska fatta det beslut som är mest gynnsamt för väljarna. Argumentet för denna ståndpunkt är att utan väljaren skulle inte politikern ha fått sitt mandat och i förlängningen blir då den folkvalde endast ett språkrör för de som sett till att hen fått sitt uppdrag.¹² Politikern blir en så kallad väljardelegat. Detta begrepp är hämtat från engelskans delegat som beskrivs i studier av bland annat John Wahlke som studerade politikerns beteende kring lagstiftning på 60-talet i USA.¹³ Det som sägs här är alltså att politikern måste uppfylla väljarens förväntningar för att kunna bli omvald.

Den andra principen är förtroendepincipen. Politikerna som väljs sitter på ett personligt mandat och kan inte avsättas av partierna under sittande mandatperiod. Det förtroende politikern får när de väljs till ett uppdrag leder till att de ska vara mest lämpliga att fatta beslut över andra på grund av deras kompetens och erfarenhet. Därför tycker politikern att det mest lämpliga är att följa sin egen åsikt i beslutsfattandet. Som Gilljam och Karlsson skriver ger detta uttryck för en

---

¹¹ Gilljam, Karlsson 2014. Sid 292.

¹² Ibid.

¹³ Lodge, Pattersson. 2008.

mer ”elitistisk” demokratisyn. De som är anhängare av denna syn på beslutsfattande kallas för förtroendeombud, från engelskans trustees.

Den sista principen som har använts i svensk forskning kring beslutsfattande är partiprincipen. Som det låter på namnet syftar denna princip på att politikern är ett partiombud och blir vald till sitt uppdrag av sitt parti. I svensk politik är det ett faktum att för få ett uppdrag är den allra enklaste vägen att gå att stå på en lista på valbar plats. Vilka som står på listan utses av partiernas medlemmar, och för att bli omvald behöver en också ha gjort medlemmarna nöjda för att få en plats på listan vid nästa val. Partierna har också oftast åsikter i varje fråga politikern ska ta ställning till, vilket den förtroendevalda behöver ta i beaktande. Därför är det inte överraskande att många politiker anser det viktigast att följa partiets linje när de fattar ett beslut. Av dessa principer kommer fokus i denna uppsats ligga på just partiprincipen och partilinjens.¹⁴

Representationsprinciperna har kartlagts under de senaste 40 åren på både lokal och nationell nivå. Detta har gjorts genom att fråga vilken representationsprincip en som politiker själv följer eller tycker att andra politiker bör följa. Utöver detta har även politikernas uppfattning om vad som behöver prioriteras i det politiska arbetet frågats om och ifall deras åsikter i politiska sakfrågor överensstämmer med partiets eller väljarnas åsikter. I deras studie har de sammanställt dessa frågor vilket gjort att de kunnat ta fram en tidslinje över vilken princip som varit styrande i respektive parti och utifrån det vilket parti som värdesätter vilken princip högst på både lokal och nationell nivå. Just Socialdemokraterna som är intressant för denna studie är det parti som överlägset, både i riksdag och kommun följer partiprincipen allra mest.

I figur 1 finns redovisat Socialdemokrater på kommunal nivå (kommunfullmäktigeledamöters) fördelning i stöd till de tre olika principerna. Partiprincipen är den styrande principen på ett lokalt plan inom Socialdemokraterna. Det blir även tydligt att följa partiet har blivit viktigare över åren. Viktigt att notera är att vilka frågor som ställts för att avgöra vilken princip ledamöterna följer har under åren inte skett på exakt samma sätt, men det är liknande frågor och värdena bedöms därför som tillförlitliga.

---

¹⁴ Gilljam, Karlsson. 2014. Sid. 292–293.

Figur 1, Socialdemokratiska kommunpolitikernas stöd för representationsprinciperna.

Kommun år	68	79	93	00	06	07	08	10/12
Partiprincipen	34	36	47	63	65	65	62	58
Förtroendepincipen	49	28	22	25	27	26	29	30
Väljarprincipen	17	36	31	12	8	9	9	13

Figuren visar procentandelen kommunfullmäktigeledamöter från socialdemokraterna som stödjer respektive representationsprincip. Siffrorna är direkt hämtade från Gilljam, Karlssons och Sundells forskning.¹⁵ Antal personer som besvarat denna undersökning som är socialdemokrater framgår ej.

Ett annat bevis som bekräftar att just Socialdemokraterna har en tradition av att värdesätta partilinjens är en artikel från Sveriges radio. Ekot gjorde 2017 en sammanställning för hur många gånger riksdagsledamöter har röstat emot partiets linje och även där var det slående att Socialdemokraterna var allra lojalast till partiet. Socialdemokraternas ledamöter hade i genomsnitt röstat emot partiet 1,5 gång medan övriga partier låg på runt 3,6 - 5 gånger per person.¹⁶

Ytterligare en forskare som undersökt hur stark partilinjens är på ett lokalt plan är Louise Skoog. Hon har skrivit förvaltningshögskolans rapport "Alla följer partilinjens – en studie om hur kommunpolitiker tolkar sitt mandat i praktiken". Denna studie har självklart då syftet att studera kommunpolitikernas agerande i praktiken, men även att se hur viktigt det är att just partilinjens följs. Genom djupintervjuer med företrädare från Moderaterna och Socialdemokraterna på lokal nivå och olika hierarki har Skoog kommit fram till en rad slutsatser. Vad som blir tydligt är att det finns en skillnad i mellan hur en politiker säger sig agera och hur hen faktiskt agerar i praktiken. Den skillnaden är viktig att ha med sig i bakhuvudet under hela denna uppsats. Även om politikern säger sig rösta emot sitt parti och sätter andra värden före, så kan det ändras när det faktiskt gäller. Ett flertal studier visar på att de viker sig för andras åsikter och röstar med partiet eller avstår röstningen. Just att en politiker avstår röstningen istället för att ta ett aktivt beslut är en av Skoogs viktigaste slutsatser. Det finns alltså en till princip att följa när en fattar ett beslut, att inte ta något beslut alls. Med detta alternativ så röstar en inte med partiet, men

¹⁵ Gilljam, Karlsson Sundell 2010 sid. 50 & Gilljam, Karlsson 2015 sid. 294.

¹⁶ Fälldin, Alexander 2017.

samtidigt inte emot. En håller sig väl med partiets ledning, men visar ändå att en inte är nöjd med beslutet.

Den andra slutsatsen som är intressant att nämna här är att vissa politiker nämnde att ju högre hierarki upp i partiet en politiker står, desto större utrymme att gå emot sin partigrupp i vissa frågor. Detta beror troligtvis på att politikern varit en god och lojal partiföreträdare under en längre tid och därav redan har partiets tillit. De politiker som sitter på en lägre nivå anser istället att det är viktigare att följa partiets linje då partiet har möjliggjort för dem att sitta på sitt mandat.¹⁷

Att följa partilinjen skapar en lojalitet uppåt i partiet och gör politikern mer uppskattad av partiledningen och de som står över i hierarki. För att förstå hur detta fungerar behöver också motsatsen beskrivas. Vad blir konsekvenserna av att inte följa partilinjen? En forskare som studerat detta är Christopher J Kam. I boken *Party Discipline and Parliamentary Politics* beskriver han relationen mellan partiledare och parlamentsledamöter i England, Canada, Australien och Nya Zeeland. Det resultat som redovisas där är att ett enigt parti attraherar väljare, medans oenighet leder till motsatsen. Däremot gäller det bara ifall den oenighet som skapas av att rösta emot sitt partis egna förslag blir offentligt, så att väljarna vet om vad som sker. Ju mer medialt något blir desto större konsekvenser. Oenigheten som skapas av att gå emot partilinjen skapar också en förvirring för väljarna när det gäller att ta till sig av partiets information.¹⁸ Kams slutsats om att konsekvenserna för ett parti som är splittrat är negativa bekräftas också av en svensk studie skriven av Hanna Bäck. Hon undersöker vad som är avgörande faktorer för att ett parti ska få vara en del av en koalition i lokala fullmäktige i Sverige. Just hög grad av olika fraktioner i partiet tas upp som en av de negativa faktorerna för att kunna få inflytande i ett parlament, eller som i det här fallet fullmäktige.¹⁹

Kommuner och beslutsfattande

I Sverige är kommunernas självstyre fastställt i grundlagen.²⁰ Så rent juridiskt och formellt har kommunpolitikerna rätten att bestämma över vad som ska ske i kommunen så länge det är inom dess ansvarsområden. I regeringsformen står dock ingenting om den informella makten. Vem är det som styr över kommunpolitikern, och vilka är det som egentligen har makt inom en

---

¹⁷ Skoog, 2011.

¹⁸ Kam, 2009.

¹⁹ Bäck, 2008.

²⁰ SFS 1974:152. *Regeringsformen*. 1 kap, § 1.

kommun? Ett kapitel av Henry Bäck i en studie från SKL tar upp just dessa frågor. Han analyserar svaren på en enkät som skickades ut till alla kommunstyrelseordföranden i landet. Där fick de svara på vilka aktörer som har störst inflytande över kommunens beslutsfattande. I topp hamnar kommunstyrelseordföranden själv följt av kommunens ledande tjänstemän, kommunstyrelse och nämndernas ordförande. Först efter förvaltningscheferna hamnar partiernas ledande företrädare. Det visar en motsatt bild mot vad Gilljam et. al. och Skoog har kommit fram till. I detta får en dock komma ihåg att det är alla partier som SKL undersökt och inte endast Socialdemokraterna. De flesta partier ser partiet som en mindre viktig faktor än vad Socialdemokraterna gör, så min gissning är att ifall de skulle studerat endast socialdemokratiska kommunstyrelseordförandes svar hade resultatet sett lite annorlunda ut. Ett ytterligare argument för att kommunerna tar sitt självstyre på allvar kommer också från samma studie av SKL. När kommunerna bildar koalitionsarbeten över partigränserna vill självklart partierna nationella ledning ha något att säga till om. Dock så anger endast 1,2 procent att den nationella partiledningar har mycket att säga till om i denna fråga. Så gällande de lokala frågorna verkar kommunstyrelseordförandena vara måna om att de ska fattas beslut om lokalt och att kommunens ledning är där en viktigare aktör än ett partis ledning.²¹

Resultat

Bortfall

Av de 179 kommunstyrelseordförande som enkäten skickades till svarade 88 personer vilket ger en svarsfrekvens på 49 procent. Detta resultat får anses lyckat på den relativt korta svarstid som respondenterna hade på sig och ligger inom normen för hur stor svarsfrekvens en kan vänta sig från en enkätundersökning.²² Materialet kan samtidigt inte sägas vara representativt för hela den grupp kommuner som tillfrågades. Det första som kan sägas om respondenternas sammansättning är att det är en övervikt av små kommuner som har besvarat enkäten. Ifall en jämför de två linjerna som visar befolkning i kommunerna i figur två så blir det tydligt att inga kommuner över 100 000 invånare har besvarat enkäten. Vad detta kan tänkas bero på är inte möjligt att säga, utan vidare undersökning. En möjlig orsak är att i de större kommunerna har ordföranden fler ärenden att prioritera varje dag, vilket gjort att det har bortprioriterats att svara på denna enkät. Det kan också vara så att dessa frågor är känsligare att besvara som ledare för

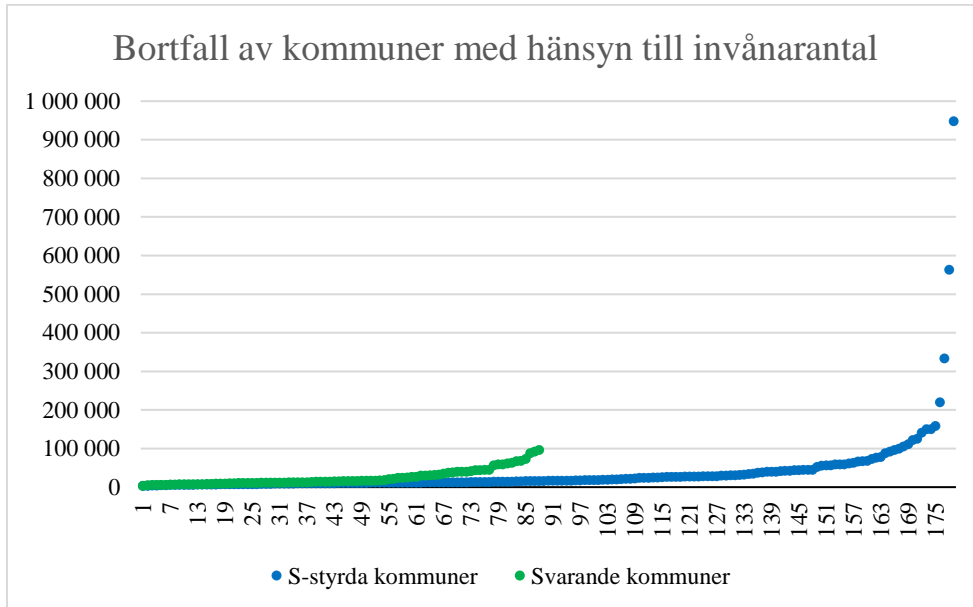
---

²¹ Bäck, 2008.

²² Trost, Hultåker. 2016. Sid. 147.

en stor kommun, då du har större makt och inflytande än en i en mindre kommun vilket gör att personerna då avstått från att besvara enkäten.

Figur 2 Jämförelse av invånarantal i tillfrågade och svarande kommuner.

Figuren visar snedvridningen i invånarantal i de kommuner som besvarat enkäten jämfört med hela populationen av S-styrda kommuner. Kommunernas invånarantal är hämtat från SCB:s befolkningsstatistik från kvartal 3 2017.²³

Snedvridningen är inte lika stor på de andra variablerna. Andel kommuner som styr i ett blocköverskridande samarbete av hela populationen är 46 procent.²⁴ Av de svarande i denna enkät är det 56 procent som styr i ett blocköverskridande samarbete, vilket är något större men fortfarande ger en jämn fördelning och möjlighet att studera båda grupperna.

En anledning som har lyfts av ett par personer som valt bort att svara på enkäten var att frågorna var för hypotetiska och svåra att svara på. Det tyder på att jag hade uppnått en högre svarsfrekvens ifall det skulle varit längre förklaringar till frågorna så respondenterna skulle förstå sammanhanget för frågorna bättre.

²³ Statistiska centralbyrån 2017.

²⁴ SKL, Styren efter valet 2014. 2017.

Representationsprinciper

Vilken representationsprincip som kommunstyrelseordförandena anser sig själva följa mättes genom att de fick ta ställning till fyra olika principer. Dessa är som tidigare beskrivet förtroendepincipen, väljarprincipen, partiprincipen och kommunprincipen. I Gilljam och Karlsson studie var det en majoritet som följde partiprincipen av alla kommunfullmäktigeledamöter i Socialdemokraterna i Sverige. Det resultatet skiljer sig mot hur endast partiets kommunstyrelseordförande ställde sig i denna undersökning. 86,3 procent ansåg att det viktigaste när de tog ställning till ett politiskt förslag var huruvida förslaget gynnar deras egna kommun. Endast 10,2 procent ansåg att partiets åsikt vägde tyngst. Resterande 3,4 procent satte väljarens åsikt kring förslaget först. Det var alltså ingen av kommunstyrelseordförande som menade att deras egna åsikt väger tyngst vid beslutsfattandet. Det finns två troliga orsaker till varför detta resultat skiljer sig så pass mycket från Gilljam och Karlssons. Första anledningen är det självklara att det inte är samma grupp som mäts i båda studierna. Kommunstyrelseordförandena har en annan roll och större ansvar för kommunen än en vanlig kommunfullmäktigeledamot vilket tydligt märks i detta resultat. De är också vana att samarbeta och kompromissa, vilket blir tydligt här att de värderar andras åsikt om frågan mer än deras egen. Den andra orsaken är att kommunstyrelseordförandena fick ett alternativ tydligt anpassat för frågeställningen i denna uppsats, huruvida de fattade beslut utifrån vad som skulle gynna deras kommun. Det kan vara så att ifall kommunfullmäktigeledamöterna också fick svara på frågan med det alternativet skulle resultatet vara mer likt det som kom fram i denna studie. Sammanfattningsvis går det att säga att utifrån vad kommunstyrelseordförandena själva säger sig prioritera är det kommunen som kommer före partiet. Alltså visar resultatet en mycket större likhet med Bäckes studie kring hur kommunpolitiker fattar beslut än Gilljam, Karlsson och Sundells forskning, detta för att även där såg en klar majoritet de kommunala aktörerna som de med störst makt över kommunen.

Det som dock är viktigt att ha med sig i detta är att i denna situation har inte ordförandena tvingats välja mellan vad som är viktigast. Ofta är det som gynnar kommunen även partiets förslag och linje vilket inte gör att det inte finns någon motsättning i att följa kommunens linje. Därför konstruerades det scenario som beskrevs i metodkapitlet av uppsatsen som var byggt för att respondenterna skulle försättas i ett dilemma. Detta för att se vart deras lojalitet ligger när det verkligen gäller. Förhoppningen var att presentera ett politiskt förslag de alla skulle vara för. Därefter fick de reda på att partiet var emot förslaget och moderaterna var de som var avsändare för förslaget. Dilemmat här var ifall de skulle uttala sig positivt eller negativt om det

förslaget ifall media skulle ställa frågan. Den reform de fick ta ställning till var ökade statsbidrag till kommunerna, just eftersom det även skulle gynna deras egna kommun. Som förväntat var 95,5 procent av kommunstyrelseordförandena för detta förslag. Ur svaren kunde tre olika linjer utkristalliseras beroende på inställning till det politiska förslaget. De kommer härnäst att kallas grupp 1, 2 och 3. Hur svaren fördelades redovisas i figur 3

Grupp 1: Denna grupp är för ökade statsbidrag och är också beredda att bryta partilinjen och uttala sig positivt om detta i media. Det är också den grupp som flest antal svarande anser sig tillhöra. Fördelningen för vilken princip de anser sig tillhöra skiljer inte nämnvärt i denna grupp jämfört med alla kommunstyrelseordföranden. Värt att notera är dock att det är 9,2 procent som anser sig sätta partiets linje först när de tar ställning till ett beslut som ändå är beredda att i detta scenario bryta mot partilinjen.

Grupp 2: Respondenterna i denna grupp är också för ökade statsbidrag, men däremot skulle de följa partilinjen och således uttala sig negativt om förslaget ifall de fick frågan från media. Den första spontana tanken här är att de skulle vara anhängare av partiprincipen, men även här är fördelningen av vilken princip en stöttar ganska lik fördelningen för hela gruppen. Däremot är det anmärkningsvärt att 84,2 procent i denna grupp har sagt att de sätter det som gynnar kommunen främst, men det visar sig när det kommer till praktisk handling så är beredda att gå emot sitt parti även om det är ett förslag som de håller med om och som skulle gynna kommunen.

Grupp 3: Denna grupp är både emot ökade statsbidrag och skulle också följa kommunens linje i media. Endast 4,5 procent svarade på detta sätt. Det finns ingen motsättning i deras svar och de hamnade inte i något dilemma i svarssituationen. Värt att notera är att det scenario som konstruerades får anses ha uppfyllt sitt syfte då denna grupp är så pass liten.

Figur 3. Gruppernas inställning till representationsprinciperna.

	Grupp 1	Grupp 2	Grupp 3
Totalt	73	21,6	4,5
Partiprincipen	9,2	10,5	25
Kommunprincipen	87,7	84,2	75
Väljarprincipen	3,1	5,3	0

Tabell på hur stor andel i procent av socialdemokratiska kommunstyrelseordförandena som tillhör respektive grupp och vilken representationsprincip de anser sig själva tillhöra. Antal svarande är 88 personer.

Vad denna statistik visar är skillnaden mellan när kommunstyrelseordföranden själv får säga vad som sätts främst när hen fattar ett beslut med vad som faktiskt sätts främst. Bland de 86,3 procent som satte kommunprincipen främst så var fördelningen en annan när det gällde när de faktiskt var tvungna att ta ställning till ett förslag som tvingade de välja mellan kommunen och partiet. Där var det 73 procent som fortfarande följde kommunens linje främst, samtidigt de som satte partiet främst var 21,6 procent. Detta visar på en tendens att det är svårare att i praktiken bryta mot partilinjen än i teorin.

Inverkande faktorer

Utifrån de identifierande faktorerna som utifrån tidigare teori kan påverka kommunstyrelseordförandes benägenhet att följa partilinjen har följande samband kunnat hittats. De faktorerna som undersöktes var kommunens ekonomi, storlek på kommunen, politikerns erfarenhet och blocköverskridande samarbete. Dessa samband redovisas i figurerna nedan:

Figur 4. Partilinjen och erfarenhet

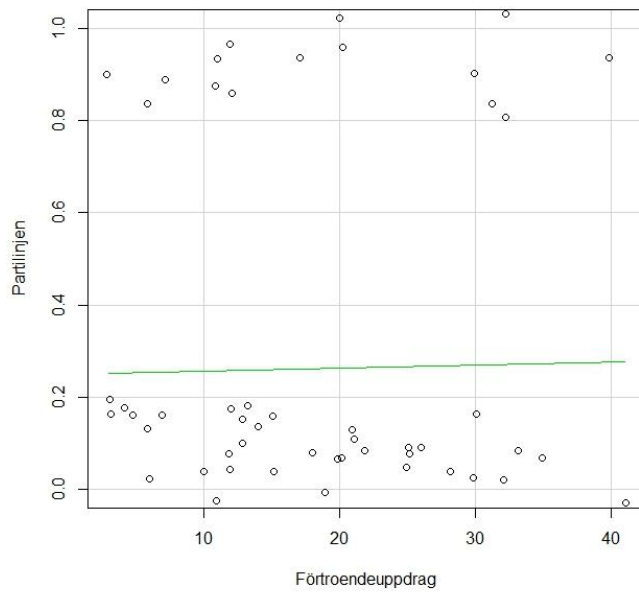
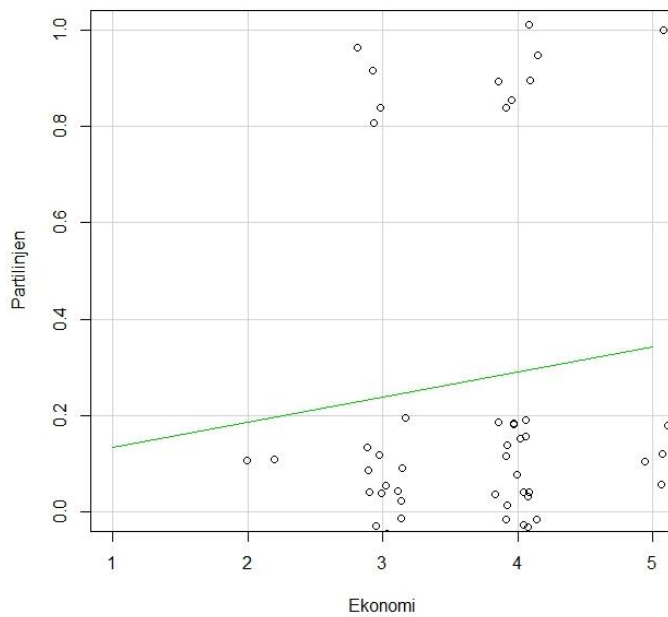

Diagram som redovisar utifall hur många år politikern haft förtroendeuppdrag påverkar benägenheten att följa partilinjen. Där $y=0$ är att politikern är positiv till moderaternas förslag i enkäten och $y=1$ är att politikern är negativ till förslaget.

Ifall politikern varit verksam inom politiken under en längre tid har hen antagligen lärt sig spelet och reglerna för politiken mer än en som är relativt ny på sitt uppdrag. Den tanken var grunden för att analysera utifall erfarenhet gör en politiker mer eller mindre benägen att bryta partilinjen. Vad som redovisas i diagrammet är ett svagt, nästan obefintligt samband att en blir mer benägen att bryta partilinjen. Detta samband är så pass svagt att det inte går att säkerställa, och blir därav obefintligt.

Figur 6: Partilinjen och upplevd ekonomi

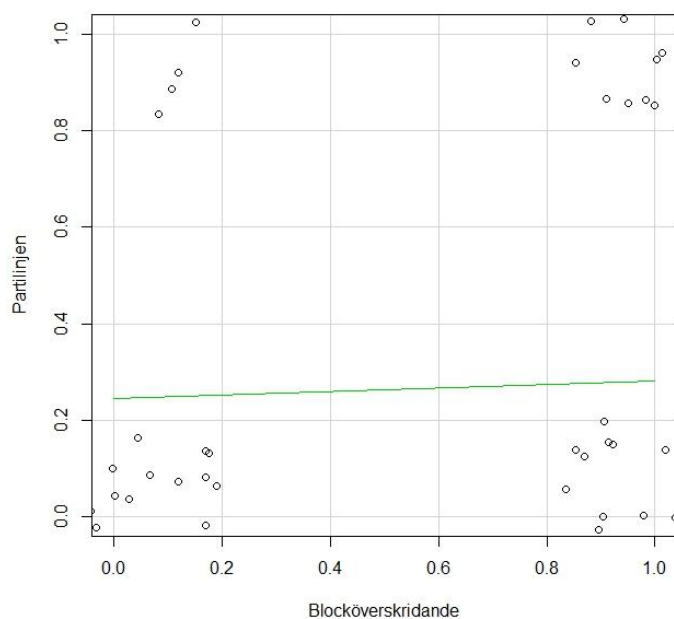

Detta samband ska visa om hur politikern upplever kommunens ekonomi påverkar ifall de stöttar partilinjens eller inte utifrån scenariot i enkäten. Skalan på x-axeln går från 1=inte alls god, till 5 = mycket god. Y-axelns skala är 0=positiv till moderaternas förslag i enkäten och 1=negativ till moderaternas förslag i enkäten.

Sambandet mellan ekonomi och benägenheten att följa partilinjens är desto starkare. Det verkar faktiskt som det finns ett positivt samband mellan att ju bättre ekonomi, desto mindre benägenhet att bryta partilinjens på grund av ekonomiska incitament som det var tal om i detta scenario. Detta mäter endast hur kommunstyrelseordförandena upplever sin kommuns ekonomi i jämfört med andra kommuners och inte den faktiska ekonomin i kommunen. Ifall en ska utveckla denna studie ytterligare finns det skäl att studera hur olika typer av förslag, som gynnar kommunen än just det som innehåller ett ekonomiskt incitament, får olika mycket stöd och varför.

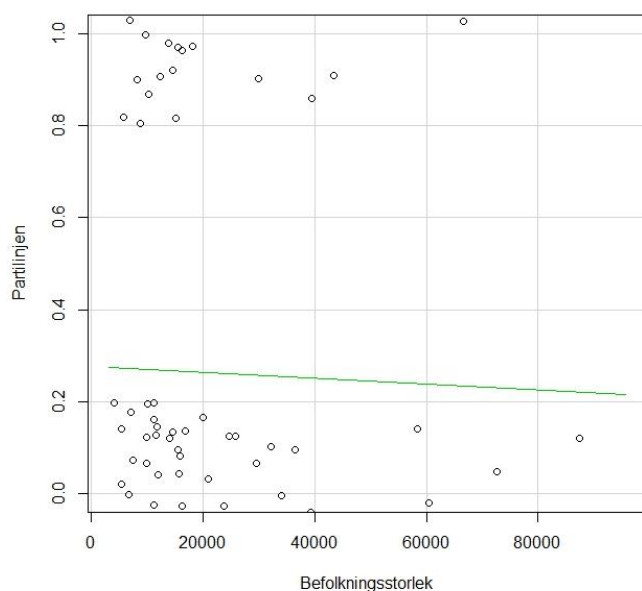
Den tredje variabeln som jag studerat som kan tänkas påverka ifall en kommunstyrelseordförande blir mer eller mindre benägen att bryta partilinjens är utifall de styr kommunen i ett blocköverskridande samarbete. Detta för att se ifall ett samarbete på lokal nivå kan göra politikern mer positiv till det partiet på nationell nivå. Som redovisat i figur 6 finns det ett väldigt svagt samband för att detta kan tänkas stämma. Men det är alldeles för svagt för att kunna dra några större slutsatser ifrån.

Figur 6. Partilinjens och blocköverskridande samarbete.

Denna figur visar sambandet mellan ifall politikern styr i en kommun med blocköverskridande samarbete leder till en ökad benägenhet att bryta partilinjens. X-axeln mäts i 0=styr i ett blocköverskridande samarbete och 1= styr inte i ett blocköverskridande samarbete. Y-axelns skala är 0=positiv till moderaternas förslag i enkäten och 1=negativ till moderaternas förslag i enkäten.

Figur 7. Partilinjens och storlek på kommunerna.

Diagrammet visar sambandet mellan befolkningsstorlek och att följa partilinjens. Befolkningsstorleken mäts i tusen invånare och är hämtad från SCB:s kvartalsstatistik medan Y-axelns skala är 0=positiv till moderaternas förslag i enkäten och 1=negativ till moderaternas förslag i enkäten.

Att mäta sambandet mellan befolkningsstorlek och partilinjen är som tidigare diskuterat ganska osäkert. Detta för att det varit så pass liten spridning i befolkningsstorleken i materialet vilket gör att resultatet lätt kan ifrågasättas. Med detta sagt så finns det en liten tendens att ju större kommunen är som kommunstyrelseordföranden representerar desto mindre benägen blir en till att bryta mot partilinjen.

Analys

Resultat och kommunprincipen

När resultatet från denna studie jämförs med tidigare forskning på området är det flera analyser som går att göra. Den första handlar om hur resultatet skiljer sig från Gilljam och Karlssons forskning som tidigare har nämnts. Skillnaden i metodiken i deras studie jämfört med denna uppsats och även vilka grupper som studerats har redan redovisats. Däremot ifall vi försöker besvara frågeställningen med deras studie om representationsprinciper hade det enkla svaret blivit att politikerna skulle prioritera sitt parti framför kommunen när de fattar sitt beslut. Genom att ha låtit endast kommunstyrelseordförande själva få ta ställning dels för vad de tycker är viktigast att prioritera vid beslutsfattande, men även för ett praktiskt exempel där de tvingas välja mellan partiet och kommunen visar sig det vara mer komplicerat. Denna grupp verkar skilja sig mot hela gruppen av socialdemokratiska kommunfullmäktigeledamöter då de i stor utsträckning i båda frågorna ställer sig på sin kommuns sida.

Ett av de perspektiv som testades i denna uppsats var ifall partilinjen blir svagare när den kommer uppifrån och inte från samma politiska nivå. I denna studie har vi fått ett tydligt svar på detta vilket är ja. Detta beror troligtvis på att politikern inte känner samma behov av att försvara en politik hen själv inte direkt varit med och tagit fram. I tidigare studier har politikern ställts inför en mer direkt konflikt som utmynnar i hur politikern faktiskt röstar och där är partiets linje starkare. Därför är resultatet av denna studie viktigt för partistyrelsen och även regeringen att ha med sig när de går fram med sin politik. Här är ett bevis på det som många politiker nog redan känt - att har inte partiet med sin kommunerna i en fråga så är de beredda

att ta strid för att deras perspektiv ska gynnas. Den striden kommer skada partiet²⁵ vilket de också vet om.

Att 73 procent av de svarande sätter kommunen före partiet när de ställs i en valsituation borde inte vara ett resultat som förvånar men med tanke på Socialdemokraternas långa tradition att hålla med partiet så går denna studie ändå emot tidigare studier på området. Samtidigt finns det vissa mönster som upptäckts i tidigare forskning som går att applicera på området. Skog skriver i sin avhandling att de politiker som har ett uppdrag som är högre upp i hierarkin också kan ha större handlingsutrymme i att gå emot partiet. Denna tes bekräfts här. Kommunstyrelseordförande är det högsta uppdraget som en politiker kan ha i en kommun och det verkar som att de upplever att de har ett handlingsutrymme att säga emot det nationella partiet ifall de kommer med förslag som missgynnar deras kommun. Detta kan också förklara den stora skillnaden mellan hur många av alla kommunfullmäktigeledamöter som följer partilinjen jämför med endast kommunstyrelseordförandena. Dock visar figur 7 på motsatsen i resultatet. Där visar det att ju större befolkningsstorlek desto mindre benägen är politikern att gå emot partiet. En ordförande för en större kommun är ofta högre upp i hierarkin i partiet och har även mer att säga till om. Om Skogs tes helt stämmer i att ju högre hierarki en politiker har, desto större handlingsutrymme, skulle sambandet vara det motsatta. Viktigt att komma ihåg här är att sambandet är så pass svagt, och spridningen var väldigt liten i befolkningsstorlek vilket gör att detta bara är en tendens som skulle kunna undersökas vidare och ingen sanning.

Teori vs. praktik

Som tidigare beskrivet resonerar Skog också kring skillnaden i hur politikern agerar i teorin gentemot hur de agerar i praktiken i Förvaltningshögskolans rapport. Utifrån resultatet i denna studie finns det skäl att tro att den skillnaden gäller även här. De drygt 20 procent som kategoriserades in i grupp 2 i resultatet visar prov på just det problemet. Där säger sig 84.6 procent sätta kommunen först när de tar ställning till ett beslut, men när det faktiskt kommer till kritan kan de inte gå ut medialt med detta. Självklart kan detta innebära att de menar att de internt i partiet skulle stötta det politiska förslaget, men de är inte beredda att gå emot partiet ifall en journalist skulle fråga. Även av de som tillhörde grupp 1 som skulle kunna gå emot partilinjen kan tänkas att en del av dessa skulle agera annorlunda ifall det faktiskt var ett verkligt scenario och inte ett hypotetiskt. Det är av denna anledning som denna studie skulle gynnas av

---

²⁵ Kam. 2009.

att kompletteras med ett antal djupintervjuer för att få en bredare bild av hur stor skillnaden mellan vad politikern uppger och faktiskt agerar

Att gå emot partiet i media har också visats få de konsekvenser som politikern kan befara. Nämligen att partiet verkar splittrat och att väljarna då söker sig till ett annat parti. Ifall detta sker på nationell nivå så kommer väljarna antagligen också välja bort partiet lokalt i större utsträckning vilket gör att de då kan förlora makten över kommunen. Ett antagande som måste göras är att kommunstyrelseordföranden menar att dess eget parti är de som har den bästa lokala politiken som gynnar kommunen och därför är de som borde styra. Detta kan vara en förklaring till varför en politiker säger sig följa kommunens bästa men ändå inte går emot partilinjen fast det uppenbara är att det skulle gynna dem.

Vad avgör lojalitet?

Finns det något som utmärker de som väljer att gå emot partilinjen. De tre variablerna som testades för att se om de var en orsak till hur kommunstyrelseordföranden ställde sig var ekonomi, erfarenhet och ifall kommunen styrdes i ett blocköverskridande samarbete. Just hur kommunstyrelseordförandena ser på sin ekonomi verkar ha en liten effekt på ifall de väljer att gå emot partilinjen. Detta kan tänkas bero på att i studien användes ekonomiska incitament som gynnade kommunen till ställningstagandet. Kommunerna som ansåg sig ha god ekonomi känner troligtvis att de inte kommer tjäna lika mycket på det förslaget och kunde därför i större utsträckning ha råd att hålla med partiets bedömning i frågan. Utifrån detta blir det tydligt att ju mer kommunstyrelseordföranden tjänar på det, desto större benägenhet att gå emot partilinjen. Den slutsatsen kommer inte som en överraskning.

De två andra variablerna, erfarenhet och blocköverskridande samarbete ger inte lika tydliga resultat. Sambanden är väldigt svaga, men samtidigt inte överraskande. Det går inte att dra några säkra slutsatser utifrån de grafer som presenterades i figur 4 och 6. För att göra det krävs det en större svarsfrekvens eller ett slumpmässigt urval så att det går att säkerställa att sambandet gäller hela populationen. Som det ser ut nu kan det lika gärna bero på slumpen. Sambandens riktning bekräftar ändå de antaganden vilka ställdes i början. Nämligen att ju mer erfarenhet desto större utrymme att fatta egna beslut och att blocköverskridande samarbete leder till något större benägenhet att också vara positivt inställd till partiets förslag på nationell nivå.

Valet av metod och avgränsningar i denna uppsats har varit många. Det första stora avgörandet att välja att lägga till en egen princip till representationsprinciperna har fungerat enligt syftet med enkäten vilket var att sätta politikerna i en valsituation. Efter resultatet i enkäten så blir

den uppenbara frågan ifall kommunprincipen bör vara en princip när en undersöker de lokala politikernas beslutsbeteenden framöver även i andra studier. Enligt mig är det något som jag tycker att andra forskare i alla fall behöver ta i beaktande när de lägger upp sin studie. Beslutet att lägga till kommunprincipen har gynnat studien för att på det sättet kunde politikernas ställningstagande som frågeställningen undersöker både studeras i teorin och med ett mer praktiskt exempel. På så sätt kunde även skillnaden i teori och praktik påvisas.

Går detta resultat att generalisera till fler partier än socialdemokraterna? Alla partier har sin egen uppbyggnad tradition och kultur. Men då Socialdemokraterna är det parti som minst troligt bryter mot partilinjen ändå väljer att göra det i detta fall så finns det skäl att tro att övriga kommunstyrelseordföranden resonerar likadant. Troligt är att konflikten i vad de ska välja inte kommer vara lika påtaglig då partiets åsikt spelar mindre roll för dem i övrigt. Så sammanfattningsvis finns det skäl att påstå att kommunstyrelseordföranden i sin dubbla roll som partiföreträdare och kommunföreträdare sätter rollen som kommunens ordförande först i det dagliga arbetet.

Slutsats

Hur ställer sig socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden i valet mellan att gynna sin kommun ekonomiskt eller att följa partiets nationella linje? Det var frågan för denna studie. Vid första anblick kan frågan tyckas ha ett självklart svar, men i grund med tidigare forskning så är det en mer komplicerad fråga. Då tidigare forskning visat på den starka traditionen att hålla partiets linje inom Socialdemokraterna så fanns det skäl att undersöka om den även applicerades på kommunstyrelseordförandens dagliga arbete. Svaret här är att de verkar vara ett undantag från detta. När de tvingas välja så väljer en majoritet av de socialdemokratiska kommunstyrelseordförande att fatta beslut utifrån vad som gynnar kommunen och är även beredda att bryta mot partilinjen för att försvara sin åsikt. Benägenheten att bryta mot partilinjen beror antagligen på fler orsaker, men den variabeln som hittades här var att kommuner med en sämre ekonomi följde i högre utsträckning vad som gynnade kommunen. Det resultatet är inte särskilt överraskande då det var ekonomiska incitament som testades i studien och ju bättre ekonomi desto sämre biter de ekonomiska incitamenten.

Källförteckning

Brothén, Martin & Holmberg, Sören (red.), *Folkets representanter: en bok om riksdagsledamöter och politisk representation i Sverige*, 1. uppl., Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet, Göteborg, 2010

Bäck, Hanna, Intra-party Politics and Coalition Formation - Evidence from Swedish Local Government. *Party Politics*. Vol 14. Nr 1 2008, 71-89.

Bäck, Henry, Staten, kommunerna och makten. I *Makten över kommunerna, forskning om självstyre, hierarkier och nätverk*. Sveriges kommuner och landsting. Solna, 2008

Ejlertsson, Göran, *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*, 3. [rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2014

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Femte upplagan, Wolters Kluwer, Stockholm, 2017

Fälldin, Alexander. Ovanligt att rösta emot sitt parti. Sveriges radio, 2017-05-04.
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6689067> (Hämtad 2017-12-21)

Kam, Christopher J., *Party discipline and parliamentary politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009

Karlsson, David & Gilljam, Mikael (red.), *Svenska politiker: om de folkvalda i riksdag, landsting och kommun*, Santérus, Stockholm, 2014

Lodge, G, Milton. Pattersson, C, Samuel. John Wahlke. *PS*, 2008.
<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/S1049096508270915> (Hämtad 2017-12-27)

Skoog, Louise, Alla följer partilinjén – en studie om hur kommunpolitiker tolkar sitt mandat i praktiken. Förvaltningshögskolans rapporter nr 120. 2011.

Statistiska centralbyrån. Folkmängd i riket, län och kommuner 30 september 2017 och befolkningsförändringar 1 juli- 30 september 2017. SCB. 2017-11-08.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens->

[sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/kvartals--och-halvarsstatistik--kommun-lan-och-riket/kvartal-3-2017/](#) (Hämtad 2017-12-27)

Sveriges kommuner och landsting. Styren efter valet 2014. SKL. 2017-10-24.
<https://skl.se/demokratiledningstyrning/valmaktfordelning/valresultatmaktfordelning2014.4696.html> (Hämtad 2017-11-19).

Sveriges kommuner och landsting. Så styrs en kommun. SKL. 2017-04-18.
<https://skl.se/demokratiledningstyrning/politiskstyrningfortroendevalda/kommunaltsjalvstyresastyrskommunenochlandstinget/sastyrskommunen.735.html> (Hämtad 2017-12-21)

Trost, Jan & Hultåker, Oscar, *Enkätboken*, 5., moderniserade och rev.uppl., Studentlitteratur, Lund, 2016

Bilaga 1 - Enkät till kommunstyrelseordföranden

Hej! Denna enkät riktar sig till socialdemokratiska kommunstyrelseordföranden i Sverige. Den kommer att användas som underlag till min c-uppsats i statsvetenskap på Uppsala universitet. Uppsatsen kommer att studera vad som är viktigt när en kommunpolitiker fattar ett beslut. Alla svar kommer vara anonyma i uppsatsen. Inga kommunnamn, eller ert namn kommer att framgå i resultatet av studien. Enkäten tar ungefär 5 minuter att besvara. Tack för att ni tar er tid att svara!

1, Är du kommunstyrelseordförande för din kommun idag och representerar socialdemokraterna?

Ja

Nej

2, Vilken kommun representerar du?

3, Styrs kommunen genom ett blocköverskridande samarbete?

Med blocköverskridande samarbete menas en koalition med M, C, KD eller L

Ja

Nej

4, I hur många år har du sammanlagt haft politiska förtroendeuppdrag i din kommun?

Med politiska förtroendeuppdrag menas nämnduppdrag, ledamot i kommunens styrelser, bolag eller fullmäktigeledamot/ersättare.

4, Vad anser du är viktigast när du tar ställning till ett politiskt förslag?

A, Din personliga åsikt om förslaget

B, Om det skulle gynna dina väljare

C, Om ditt parti stöttar förslaget

D, Om det skulle gynna din kommun

5, Hur upplever du din kommuns ekonomiska situation i jämförelse med andra kommuner?

1= Inte alls god   2   3   4   5 = Mycket god

6, Anser du att statsbidragen till kommunerna bör höjas?

Ja

Nej

7, Sätt dig in i ett scenario där Moderaterna på nationell nivå vill höja statsbidragen till kommunerna. Socialdemokraterna på nationell nivå anser att det inte är rätt läge att ge kommunerna mer pengar och är emot förslaget. En nationell dagstidning ringer runt och frågar hur du ställer dig till Moderaternas förslag, vad skulle du svara?

A, Positiv till moderaternas förslag

B, Negativ till moderaternas förslag